پرنیـان

مجموعه‌قطعاتی از استاد فرامرز پایور
برای سنتور

گردآوری و آوانگاری

رامتین نظری‌جو

مؤسسه‌ی فرهنگی- هنری ماهور
تهران ۱۴۰۳

فهرست

پیشگفتار ۱۱

درباره‌ی این مجموعه ۱۵
کوک سنتور ۲۵

قطعات بخش اول (ساخته‌ی استاد فرامرز پایور)
۱. چهارمضراب شور ۱ ..... ۳۳
۲. چهارمضراب شور ۲ ..... ۳۷
۳. چهارمضراب شور ۳ ..... ۴۱
۴. چهارمضراب شور ۴ ..... ۴۴
۵. چهارمضراب شور ۵ ..... ۴۹
۶. چهارمضراب شور ۶ ..... ۵۳
۷. ضربی شور (شهناز) ۵۵
۸. چهارمضراب شهناز (شور) ۵۷
۹. ضربی حسینی ۱ (شور) ۶۱
۱۰. ضربی حسینی ۲ (شور) ۶۵
درباره‌ی قطعه‌ی *به‌یاد تهرانی* (*به‌یاد استاد*) ۶۷
۱۱. به‌یاد تهرانی (شور) ۶۹
۱۲. مقدمه‌ی ابوعطا ۷۵
۱۳. چهارمضراب ابوعطا ۱ ..... ۷۷
۱۴. چهارمضراب ابوعطا ۲ ..... ۸۰
۱۵. ضربی حجاز ۱ ..... ۸۶
۱۶. ضربی حجاز ۲ ..... ۸۸
۱۷. چهارمضراب حجاز ۱ ..... ۹۱
۱۸. چهارمضراب حجاز ۲ ..... ۹۵
۱۹. ضربی بیات‌کرد ۹۷
۲۰. ضربی بیات‌ترک ۹۸
۲۱. ضربی شکسته (بیات‌ترک) ۱۰۱
۲۲. مقدمه‌ی افشاری ۱۰۲
۲۳. مقدمه و چهارمضراب افشاری ۱۰۴
۲۴. ضربی افشاری (براساسِ تصنیف محلی کرمانشاهی) ۱۱۰
۲۵. مقدمه‌ی دشتی ۱۱۲
۲۶. چهارمضراب دشتی ۱ ..... ۱۱۳

۲۷. چهارمضراب دشتی ۲ ..... ۱۱۷
۲۸. چهارمضراب دشتی ۳ ..... ۱۲۰
۲۹. چهارمضراب عشاق (دشتی) ۱۲۴
۳۰. چهارمضراب نوا ۱۲۶
۳۱. چهارمضراب سه‌گاه ۱ ..... ۱۲۸
۳۲. چهارمضراب سه‌گاه ۲ ..... ۱۳۳
۳۳. ضربی سه‌گاه ۱ ..... ۱۳۶
۳۴. ضربی سه‌گاه ۲ ..... ۱۳۸
۳۵. چهارمضراب مخالف (سه‌گاه) ۱۴۰
۳۶. قطعه‌ای در سه‌گاه (براساس قطعات *بهارمست* و چهارمضراب‌های ماهور و اصفهان از ابوالحسن صبا) ۱۴۲
۳۷. سه‌مضراب بیداد (همایون) ۱۴۷
۳۸. ضربی شوشتری ۱ ..... ۱۵۱
۳۹. ضربی شوشتری ۲ ..... ۱۵۵
۴۰. مقدمه‌ی اصفهان ۱۵۸
۴۱. ضربی اصفهان ۱۵۹
۴۲. ضربی عشاق (اصفهان) ۱۶۱
۴۳. چهارمضراب چهارگاه (*پرنیان*) ۱۶۲
۴۴. ضربی زابل (چهارگاه) ۱۶۶
۴۵. چهارمضراب زابل (چهارگاه) ۱۶۷
۴۶. مقدمه و کرشمه‌ی ماهور ۱۶۸
۴۷. چهارمضراب ماهور ۱ ..... ۱۷۰
۴۸. چهارمضراب ماهور ۲ ..... ۱۷۲

قطعات بخش دوم (ساخته‌ی استادان قدیمی)
۱. پیش‌درآمد شور (علی‌اکبر شهنازی) ۱۷۴
۲. رنگ شور (علی‌اکبر شهنازی) ۱۷۸
۳. رنگ شور (موسی معروفی) ۱۸۰
۴. رنگ شور (رکن‌الدین مختاری) ۱۸۲
۵. رنگ ابوعطا (موسی معروفی) ۱۸۴
۶. رنگ ابوعطا (رضا محجوبی) ۱۸۶
۷. چهارمضراب بیات‌ترک (ابوالحسن صبا) ۱۸۸
۸. دوضربی بیات‌ترک (ابوالحسن صبا) ۱۹۲
۹. پیش‌درآمد افشاری (درویش‌خان) ۱۹۴

۱۰. پیش‌درآمد افشاری (اصغر بهاری) ۱۹۷
۱۱. رنگ افشاری (علینقی وزیری) ۱۹۹
۱۲. چهارمضراب دشتی (ابوالحسن صبا) ۲۰۱
۱۳. رنگ دشتی (علینقی وزیری) ۲۰۲
۱۴. رنگ دشتی (رضا محجوبی) ۲۰۳
۱۵. رنگ دشتی (رکن‌الدین مختاری) ۲۰۴
۱۶. رنگ سه‌گاه (روح‌الله خالقی) ۲۰۷
۱۷. پیش‌درآمد ماهور (علی‌اکبر شهنازی) ۲۰۹
۱۸. پیش‌درآمد ماهور (حسین هنگ‌آفرین) ۲۱۱
۱۹. مقدمه‌ی ماهور (ابوالحسن صبا) ۲۱۴
۲۰. مقدمه‌ی ماهور (درویش‌خان) ۲۱۵
۲۱. مارش ماهور (درویش‌خان) ۲۱۷
۲۲. ضربی (مقدمه) راک (ماهور) (درویش‌خان) ۲۱۹
۲۳. رنگ ماهور (درویش‌خان) ۲۲۲
۲۴. مقدمه‌ی شوشتری (ابراهیم آژنگ) ۲۲۵
۲۵. پیش‌درآمد اصفهان (رکن‌الدین مختاری) ۲۲۷
۲۶. پیش‌درآمد اصفهان (مرتضی نی‌داود) ۲۳۱
۲۷. ضربی اصفهان (مهدی خالدی [احتمالاً]) ۲۳۳
۲۸. ضربی عشاق (اصفهان) (ابوالحسن صبا) ۲۳۵
۲۹. رنگ اصفهان (علینقی وزیری) ۲۳۷
۳۰. ضربی چهارگاه (حبیب سماعی) ۲۴۰
۳۱. رنگ ناز (چهارگاه) (علینقی وزیری/ با افزوده‌های استاد فرامرز پایور) ۲۴۱

قطعات بخش سوم: ضربی‌های ردیف موسیقی کلاسیک ایرانی

۱. کرشمه (شور) ۲۴۴
۲. رضوی (شور) ۲۴۶
۳. شهابی (بیات‌ترک) ۲۴۸
۴. نغمه (نوا) ۲۵۰
۵. لزگی (چهارگاه) ۲۵۱
۶. ساقی‌نامه و کوراغلی (ماهور) ۲۵۴
۷. پنجه‌شعری و زنگوله (راست‌پنجگاه) ۲۵۹

پیوست

پیوست ۱. چند تصنیف ساخته‌ی استاد فرامرز پایور ۲۶۱
آهسته آهسته ۲۶۳

آمدی که بنگری ۲۶۸
تا آمدم از عدم ۲۷۲
شد موسم گل ۲۷۴
چشم‌انتظار ۲۷۷
تو نگارم نشدی ۲۸۲
نگار من ۲۸۵
چه بگویم ۲۸۷
چشمه‌ی جادو ۲۹۳
در ساغر می ۲۹۹
غم زندگی ۳۰۱
چه کنم ۳۰۵
گر نسیم سحر ۳۰۸
پیوست ۲. چند تصنیف بازسازی‌شده توسط استاد فرامرز پایور ۳۰۹
ازدست‌رفته (هما بحرینی) ۳۱۱
ز دست دیده و دل (براساسِ تصنیف *ژیان هاف‌هافو* از عارف قزوینی) ۳۱۵
گل بی‌خار (براساسِ گوشه‌های *بختیاری* و *مؤالف* در دستگاه همایون) ۳۱۸
گل‌افشان (قدیمی/ با بخش‌های افزوده‌ی استاد پایور) ۳۲۱
پیوست ۳. بخش افزوده‌ی چهارمضراب چهارگاه ردیف سنتور
استاد ابوالحسن صبا ۳۲۶
پیوست ۴. بخش‌های افزوده‌ی چهارمضراب اصفهان
از کتاب *قطعات موسیقی مجلسی برای سنتور* ۳۲۹
پیوست ۵. بخش افزوده‌ی استاد پایور به قطعه‌ی *لزگی* (ماهور)
از کتاب *قطعات موسیقی مجلسی برای سنتور* ۳۳۱
پیوست ۶. بخش پایانی (سازی) تصنیف *آن را که غمی چون غم من نیست چه داند*
در دشتی با اجرای خاطره پروانه ۳۳۲
پیوست ۷. بخش افزوده‌ی پیش‌درآمد اصفهان (چپ‌کوک)
از کتاب *مجموعه‌ی پیش‌درآمد و رنگ برای سنتور* ۳۳۳
پیوست ۸. بخش افزوده‌ی چهارمضراب ماهور
ردیف سنتور استاد ابوالحسن صبا ۳۳۴
پیوست ۹. بخش افزوده‌ی چهارمضراب سه‌گاه
از کتاب *سی قطعه چهارمضراب برای سنتور* ۳۳۵
پیوست ۱۰. نکاتی برگرفته از ریل‌های استاد فرامرز پایور ۳۳۶
پیوست ۱۱. مقدمه‌ی افشاری (نسخه‌ی راست‌کوک) ۳۴۳

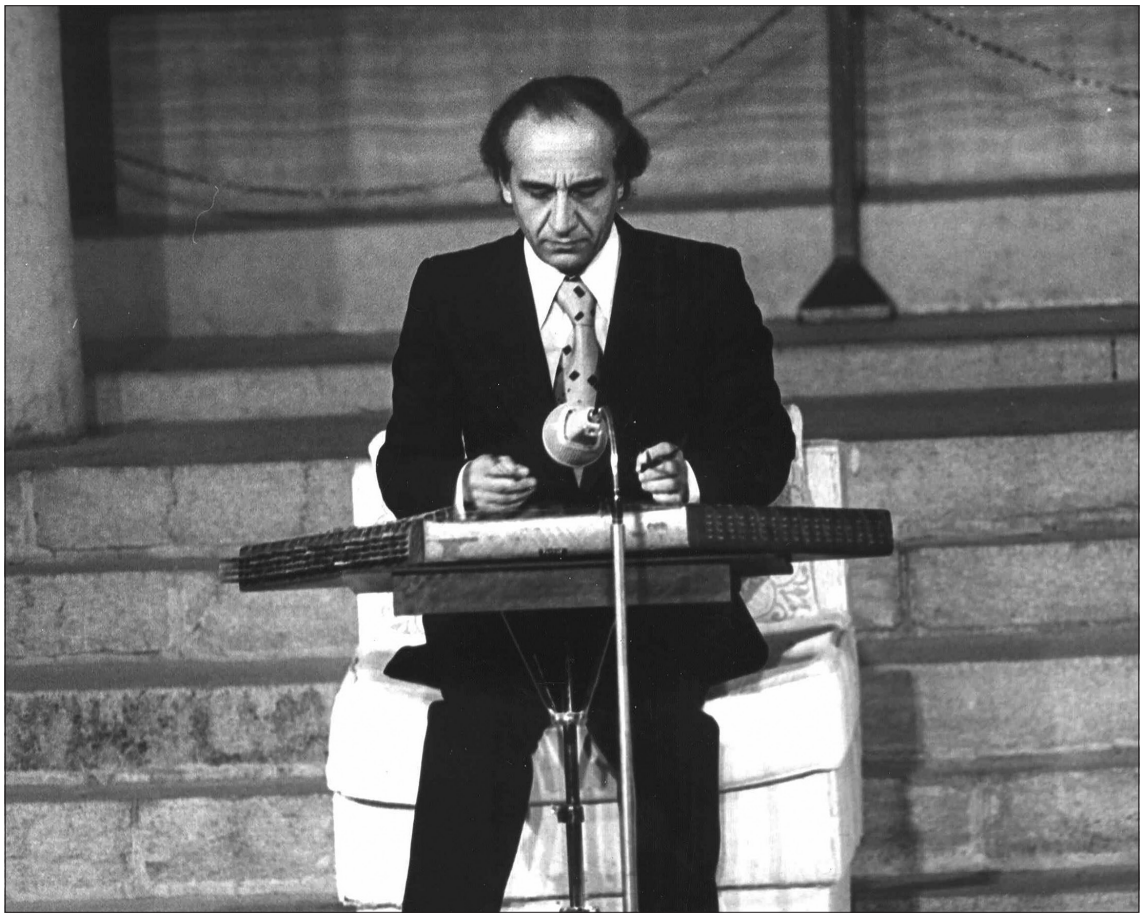
منابع ۳۴۷

به نام خالق زیبایی‌ها

به‌رغم توسعه‌ی آموزشِ موسیقی در ایران و تدوین و گردآوریِ بخشِ مهمی از آثار بزرگان این عرصه در دهه‌های گذشته، همچنان، بسیار نیاز است که بر کارگانِ مکتوبِ موسیقی کلاسیک ایرانی افزوده شود.

در این برهه از زمان معدودجوانانی را هدفمند، ارج‌گزار به فرهنگ و هنر و دغدغه‌مند برای حفظِ میراثِ موسیقاییِ استادان قدیمی سراغ دارم. اما، در این میان، رامتین نظری‌جو، پژوهشگر جوان، با تلاشی بی‌وقفه، همواره سعی نموده تا اندیشه و تفکراتِ استاد پایور، استاد یگانه‌ی سنتور و موسیقی ایران، را تا جای ممکن ارج بنهد و آثار باقی‌مانده از ایشان را مکتوب کند و در اختیار علاقه‌مندان قرار دهد. او این بار نیز، با کمال دقت و نکته‌سنجی، بخش دیگر و مهمی از آثار باقی‌مانده‌ی استاد پایور را آوانگاری کرده و به ثبت رسانده است. با آرزوی موفقیت برای رامتین نظری‌جو و تمامیِ جوانانِ سرزمینم.

مینا افتاده، ۱۴۰۳

استاد فرامرز پایور در جشن هنر شیراز، حافظیه (منبع: مجموعه‌ی رامتین نظری‌جو)

پیشگفتار

مجموعه‌ی پیشِ رو در ادامه‌ی کتاب‌های *دردشت* (نظری‌جو ۱۳۹۶ب) و *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (نظری‌جو ۱۴۰۱) است و، به‌نوعی، جلد سومِ این مجموعه به‌حساب می‌آید. تمرکزِ اصلیِ این مجموعه بر روی نسخه‌های شنیداریِ باقی‌مانده در مجموعه‌ریل‌های شخصیِ استاد فرامرز پایور، موجود در آرشیو مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور، است و، عملاً، می‌توان گفت که بیشترِ قطعاتِ موجود در این کتاب، در میان آثار استاد فرامرز پایور، جزو کم‌شنیده‌شده‌ترین و نویافته‌ترین آثار ایشان، تا به امروز، محسوب شده و منبعی گرانبها از لحاظ تاریخی و اجرایی، به‌ویژه برای سنتورنوازان، به‌شمار می‌رود.

تلاشم بر این بوده تا با گردآوری و آوانگاریِ تمامیِ آثاری که در این ریل‌ها از استاد پایور موجود هستند و پیش‌تر آوانگاری نشده بودند، کارگان اجرایی و آموزشیِ استاد را، به‌ویژه برای ساز سنتور، بیش‌از پیش تکمیل کنم تا علاقه‌مندان به این آثار نیز دسترسی داشته باشند. البته ناگفته نماند با آنکه شاکله‌ی اصلیِ این کتاب براساسِ نسخه‌های شنیداریِ موجود در مجموعه‌ریل‌های استاد پایور است ولی سعی کرده‌ام با جمع‌آوریِ قطعاتِ دیگری از سایر منابع شنیداری (آرشیو شخصی، برنامه‌های رادیویی، آلبوم‌های منتشرشده و نسخه‌های تصویری) طیف گسترده‌تری از آثارِ اجراشده توسط استاد و گروه‌های تحت سرپرستی‌شان را ارائه دهم و مجموعه‌ای هرچه کامل‌تر تهیه کنم. توضیحات بیشتر در این زمینه در بخشِ «درباره‌ی این مجموعه» داده شده است. امیدوارم که این مجموعه بتواند برای علاقه‌مندان به آثارِ استاد پایور مفید واقع شود و مورد قبول اهل نظر و عمل قرار گیرد.

رامتین نظری‌جو، ۱۴۰۳

با سپاس فراوان از:

- استاد گرامی‌ام سرکار خانم مینا افتاده برای بازبینیِ آوانگاری‌ها؛
- جناب آقای سیدمحمد موسوی، مدیر محترم مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور، که پیشنهاد کار بر روی مجموعه‌ریل‌های استاد فرامرز پایور را به نگارنده دادند و اگر لطف ایشان نبود، بدون تردید، این مهم به سرانجام نمی‌رسید؛
- دوست گرامی آقای احسان عابدی برای یاری‌شان در تبدیلِ ریل‌ها؛
- خانم بهاره سپاسی برای نت‌نویسیِ کامپیوتریِ قطعاتِ این مجموعه و دقت و یاری‌شان در این زمینه؛
- آقای ایمان بهرامی برای یاری‌شان در نت‌نویسیِ کامپیوتریِ برخی نکاتِ مربوط به توضیحاتِ قطعات و پیوست‌ها؛
- آقای پویا دارابی برای صفحه‌آراییِ کتاب و لطف و نکته‌سنجیِ بسیارشان در این زمینه.

توضیحات

۱. شیوه‌ی نت‌نویسیِ این مجموعه براساسِ مکتب استاد پایور است و توضیحات لازم دراین‌باره در کتاب‌های ایشان موجود است.

۲. در قطعاتی که تک‌نوازیِ تمبک وجود داشته، بخشی برای آن در آوانگاری در نظر گرفته نشده است. بدیهی‌ست که نوازندگان برای درک و دریافتِ بهتر نحوه‌ی همراهیِ تمبک می‌توانند به نسخه‌ی شنیداریِ قطعات، که در هر مورد داده شده، مراجعه کنند. فقط در مواردِ پرسش و پاسخ میان سنتور و تمبک، بخش تک‌نوازیِ تمبک با سکوت‌های چندمیزانی مشخص شده است. البته در آوانگاریِ تصانیف (پیوست‌های ۱ و ۲) تک‌نوازیِ تمبک مشخص شده است.

۳. قطعاتی که نسخه‌ی شنیداری‌شان به‌صورت گروه‌نوازی و هم‌نوازی‌ست، برای سنتور تنظیم گشته‌اند.

۴. اگر قطعه‌ای توضیحِ خاصی داشته، در نت‌نوشتِ آن ذکر شده است.

۵. یک سری قطعات، درواقع، بسط و گسترش‌یافته‌ی آثاری از دیگر استادان هستند یا اینکه استاد پایور در اجرا به آن‌ها قسمت یا قسمت‌هایی را افزوده‌اند. برای نمونه می‌توان به قطعه‌ی «ضربی عشاق (اصفهان)» (در بخش دوم) اشاره کرد که، عملاً، همان ضربی عشاق در آواز اصفهانِ ردیف سنتور استاد صباست که استاد پایور در اجرا جملاتی را به آن افزوده‌اند. تمامیِ این موارد در نت‌نوشتِ این‌گونه قطعات توضیح داده شده است.

۶. نسخه‌ی شنیداریِ قطعات «چهارمضراب شور ۴»، «چهارمضراب شور ۵» و «ضربی حسینی ۱» (در بخش اول) به‌صورت هم‌نوازی به‌شیوه‌ی سؤال و جواب است. هر سه‌ی این قطعات مربوط به اجرای خصوصیِ استادان فرامرز پایور و محمدرضا لطفی‌ست که نسخه‌ی شنیداریِ آن‌ها در آلبوم *تنها یک خاطره* موجود است. در نت‌نوشتِ این سه قطعه در مجموعه‌ی حاضر، فقط جملات نواخته‌شده توسط استاد پایور (جملاتِ ساز سنتور) نوشته شده‌اند. این جمله‌ها در نت‌نوشت با شماره‌گذاری مشخص شده‌اند.

۷. برخی از قطعات این مجموعه به صورت‌های دیگری در کتاب‌های استاد پایور موجود هستند ولی بیشتر آن‌ها تفاوت‌های اجرایی قابل‌توجهی با مواردِ مشابه در کتب استاد داشتند. از همین رو تصمیم بر آن شد که قطعاتی از این دست هم گردآوری و آوانگاری و در مجموعه‌ی حاضر قرار داده شوند تا علاقه‌مندان به صورت‌ها و اجراهای گوناگونِ یک قطعه دسترسی داشته باشند. تمامی این موارد در نت‌نوشتِ این نوع قطعات توضیح داده شده است. به‌عنوان نمونه «چهارمضراب حجاز ۲» صورتی دیگر از چهارمضراب حجاز در کتاب *دوره‌ی ابتدایی سنتور* است.

۸. شنیدنِ نسخه‌های شنیداری برای درک و دریافتِ بهترِ حالات و ظرائفِ اجراییِ قطعات توصیه می‌شود؛ چراکه نت‌نوشت نمی‌تواند بیانگرِ تمامِ جزئیاتِ اجرایی در موسیقی کلاسیک ایرانی باشد.

۹. علامت‌های داخل پرانتز در نت‌نوشت‌ها، به‌معنای اختیاری‌بودنِ اجرای آن‌هاست. به‌عنوان نمونه اگر علامت مضراب چپ در داخل پرانتز بود، بدین معنی‌ست که نوازندگان می‌توانند به‌اختیار خودشان آن نت را چپ یا راست بنوازند.

۱۰. قطعه‌ی *به‌یادِ تهرانی*، در اصل، قطعه‌ای برای گروه سازهای ملی و گروه تمبک است. در این قطعه، برخلاف دیگرقطعاتِ این مجموعه، بخش‌های گروه‌نوازی تمبک در هنگام پرسش و پاسخ

با گروه سازهای ملی در نسخه‌ی شنیداری مشخص شده است. این امر از آن جهت صورت پذیرفته که ماهیتِ اصلیِ این قطعه حفظ شود و همچنین نوازندگان تمبک در همراهیِ نوازنده‌ی سنتور، براساسِ نت‌نوشت، مشکلی نداشته باشند. توضیحات بیشتر درباره‌ی این قطعه در بخش «درباره‌ی قطعه‌ی *به‌یاد تهرانی*» داده شده است.

۱۱. در مواردی که نامِ نوازندگانِ همراه در هم‌نوازی (به‌ویژه نوازندگان تمبک) مشخص نبوده، در ستونِ «اجرا»، از عبارت «با همراهیِ» استفاده شده است.

۱۲. در پیوست‌های ۱ و ۲، که دربرگیرنده‌ی نت‌نوشتِ چندین تصنیف ساخته و تنظیم (بازسازی) استاد پایور هستند، آوانگاری به‌صورت عمومی و کلی صورت پذیرفته است؛ بدین معنی که این آوانگاری‌ها برای ساز خاصی نیستند و طوری انجام شده که برای سازهای گوناگون کاربرد و عمومیت داشته باشند. به همین جهت ممکن است برخی جملات (به‌ویژه در بخشِ جوابِ گروه به قسمت‌های کلام‌دار و نیز در مقدمات و خاتمه‌ها)، از لحاظ اُکتاوی، برای بعضی سازها قابلیتِ اجرایی نداشته باشند که این موضوع می‌تواند، به‌راحتی، با بالابردن یا پایین‌آوردنِ آن جمله به یک اکتاو برطرف شود.

۱۳. در بخش‌های کلام‌دارِ نت‌نوشتِ تصانیف (پیوست‌های ۱ و ۲) علامتِ تریل به‌معنای غربی و نوازندگیِ آن به‌کار نرفته است. در این موارد این علامت به‌معنای غلت، تحریر یا مالش در نظر گرفته شده است (همان معنای مورد نظر استاد پایور در کتاب *ردیف آوازی و تصنیف‌های قدیمی به‌روایت استاد عبدالله دوامی*؛ نک. پایور ۱۳۹۷: ۱۴).

۱۴. در پیوست‌های ۱ و ۲ برای آوانویسیِ کلام زیر کشش‌ها از جدول زیر برای تطابق حروف لاتین و فارسی استفاده شده است (منبعِ جدول: کتاب *جواب آواز*، نوشته‌ی ارشد تهماسبی، تهران: ماهور، ۱۳۷۴، صفحه‌ی ۲۰). تنها استثناء، مصوت مرکب است که به‌شیوه‌ی استاد حسین دهلوی در کتاب *پیوند شعر و موسیقی آوازی* به‌صورت ow نشان داده شده است.

جدول تطبیق حروف الفبای فارسی به لاتین*

صدادارها (مصوّت‌ها)	حروف بی‌صدا (صامت‌ها)
آ ..... â	ب ..... b
او ..... u	پ ..... p
ای i	ت، ط ..... t
اَ ـ عَ ..... a	ث، س، ص ..... s
اُ ـ عُ ..... o	ج ..... j
اِ ـ عِ ..... e	چ c
	ح، ه ..... h
	خ x
	د ..... d
	ذ، ز، ض، ظ ..... z
	ر ..... r
	ژ ..... ž
	ش ..... š
	ع ..... ’
	غ، ق ..... q
	ف ..... f
	ک ..... k
	گ ..... g
	ل l
	م ..... m
	ن ..... n
	و v
	ی ..... y

* کتاب *جواب آواز*، نوشته‌ی ارشد تهماسبی، تهران: ماهور، ۱۳۷۴، صفحه‌ی ۲۰.

درباره‌ی این مجموعه

همان‌طور که در بخش «پیشگفتار» ذکر شد، این کتاب در ادامه‌ی کتاب‌های *دردشت* (نظری‌جو ۱۳۹۶ب) و *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (نظری‌جو ۱۴۰۱) است و، به‌نوعی، جلدِ سوم این مجموعه محسوب می‌شود. در کتاب حاضر عمدتاً قطعاتی گردآوری و آوانگاری شده‌اند که نسخه‌ی شنیداریِ آن‌ها در مجموعه‌ریل‌های شخصیِ استاد پایور موجود هستند و، خوشبختانه، این مجموعه در اختیار مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور قرار دارد و به‌پیشنهاد جناب آقای سید محمد موسوی، مدیر محترم مؤسسه‌ی ماهور، این ریل‌ها برای بررسیِ بیشتر در اختیار نگارنده قرار داده شدند. در اینجا بار دیگر بر خود لازم می‌دانم از لطف ایشان سپاس‌گزاری کنم.

لازم است توضیحاتی درباره‌ی روند و نحوه‌ی کار بر روی ریل‌ها داده شود: نگارنده ابتدا ریل‌ها را دسته‌بندی و سپس فهرستی از محتوایِ شنیداریِ آن‌ها تهیه کرد. باید اضافه کنم که در برخی از ریل‌ها استاد پایور قطعاتِ اجرایی را گاه به‌تفصیل و گاه به‌اختصار نوشته بودند و گاهی هم هیچ‌گونه توضیحی روی ریل‌ها وجود نداشت. ابتدا تمام ریل‌هایی که محتویات اجراییِ آن‌ها توسط استاد پایور مشخص شده بودند بررسی گشتند. در میان آن‌ها برخی ریل‌ها مربوط به برنامه‌های رادیویی‌ای مانند «گل‌های تازه» و «گلچین هفته» بودند و نسخه‌ی شنیداریِ این دست از ریل‌ها پیش‌تر موجود بودند و نگارنده قطعاتی از آن‌ها را که در کتب استاد پایور موجود نبود پیش‌تر آوانگاری کرده و نت‌نوشتِ این دست از قطعات در کتاب‌های قبلی اینجانب موجود هستند (منظور ساخته‌های استاد پایور در این‌گونه برنامه‌های رادیویی‌ست نه آثار بازسازی‌شده از قدما). اما ریل‌هایی که دارای آثارِ جدیدی و نیز آن‌هایی که فاقد هرگونه مشخصاتی بودند بررسی و نسخه‌ی شنیداریِ آن‌ها با یاریِ دوست گرامی‌ام، آقای احسان عابدی، در آبان و آذر ۱۴۰۱ استخراج شدند و نگارنده تمام قطعاتی را که نسخه‌ی شنیداریِ آن‌ها پیش‌تر موجود نبود تفکیک و، درنهایت، کار آوانگاری و گردآوریِ آن‌ها را از همان آبان‌ماه آغاز کرد. برخی از این قطعاتِ نویافته تک‌نوازیِ سنتور (بعضاً همراهی‌شده با تمبک) و برخی نیز گروه‌نوازی بودند و باید اضافه کرد که قطعات گروهی عمدتاً تصنیف بودند. در نخستین قدم‌ها چند ریل از تک‌نوازی‌های سنتور استاد فرامرز پایور، عمدتاً اجراشده با مضرابِ بی‌نمد، انتخاب و تحت عنوان آلبومی به نام *فاخته* در فروردین‌ماه ۱۴۰۲ توسط مؤسسه‌ی فرهنگی‌ـ هنری ماهور منتشر شد و متن دفترچه‌ی آن، که حاوی توضیحاتی درباره‌ی اجراهای این آلبوم و اهمیت‌شان هست، به‌قلم نگارنده نوشته شد. پس‌از این مجموعه، آلبوم دیگری تحت عنوان *قطعاتی از فرامرز پایور (هم‌نوازی و گروه‌نوازی)* نیز در اسفندماه ۱۴۰۲ توسط مؤسسه‌ی ماهور منتشر شد که باز تمامیِ نسخه‌های شنیداریِ آن هم

برگرفته از همین مجموعه‌ریل‌های شخصیِ استاد بودند. متن دفترچه‌ی این آلبوم هم توسط نگارنده نوشته شده است.

باید گفت که از زمان ضبط این ریل‌ها، جز مواردِ معدودی، هیچ‌گونه اطلاعی در دست نیست؛ بدین معنی که استاد پایور در یادداشت‌های پشت جلد این ریل‌ها تاریخ ضبط آن‌ها را ننوشته‌اند و فقط در مواردی به ذکر نام قطعات یا خوانندگان بسنده کرده‌اند. بااین‌حال می‌توان زمانِ حدودیِ ضبط این ریل‌ها را، با توجه به دوره‌های کاریِ استاد پایور، برآورد کرد. از آنجایی که بسیاری از این ریل‌ها مربوط به ضبط‌های تلویزیونی هستند یا با خوانندگان وزارت فرهنگ و هنر (ازجمله پریوش ستوده، تورج کیارس، افخم، افسانه ملک و خاطره‌پروانه) اجرا شده‌اند و نیز نوع سازآراییِ گروه‌ها (مثلاً در برخی گروه‌ها صدای فلوت و کلارینت شنیده می‌شود) و حتی همکاری برخی هنرمندان (ازجمله حسین تهرانی، عباس خوشدل و عماد رام) در آن‌ها، می‌توان گفت که به‌احتمال زیاد اکثر این ریل‌ها در دهه‌ی ۱۳۴۰خ ضبط شده‌اند و عمدتاً این اجراها برای تلویزیون یا برای برنامه‌های خاصی، مثلاً برنامه‌های رادیوییِ وزارت فرهنگ و هنر یا اداره‌ی هنرهای زیبا (پیش از تشکیل وزارت فرهنگ و هنر) صورت پذیرفته‌اند.

اهمیت این ریل‌ها از دو حیث است: نخست اینکه بسیاری از آن‌ها حاوی قطعات جدیدی بودند که گردآوری و آوانگاریِ آن‌ها، جهتِ هرچه غنی‌تر و پُربارترشدنِ کارگان استاد پایور، ضروری بود؛ دوم آنکه قریب‌به‌اتفاقِ این ریل‌ها مربوط به پیش‌از انقلاب اسلامی و، به‌نوعی، اولین دوره‌های کاریِ استاد پایور هستند و از همین جهت اهمیت تاریخیِ این ریل‌ها در پیگیریِ روند فعالیت‌های ایشان بسیار حائز اهمیت است. به‌عبارت دیگر محتوای اجراییِ این ریل‌ها می‌تواند علاقه‌مندان را از نظر زمانی در داشتن یک چشم‌اندازِ تاریخیِ روشن از آثار استاد ــ اعم از تک‌نوازی‌ها، ساخته‌ها و تنظیم‌ها ــ و روند آن‌ها یاری کند.

باید افزود که عمده‌ی ریل‌ها، طبق توضیحات استاد پایور و نیز محتوای شنیداری‌شان، مربوط به محفل‌های خصوصی، اجراهای تلویزیونی، ضبط‌های استودیویی و برنامه‌های رادیویی هستند. ولی، همان‌طور که گفته شد، جز موارد معدودی هیچ‌گونه اطلاعاتی مبنی بر محل و زمان این اجراها داده نشده و بعضاً فقط محتویات اجراییِ آن‌ها ذکر شده است و صرفاً می‌توان تاریخِ اجرای آن‌ها را برآورد کرد و تخمین زد. می‌توان گفت آثار موجود در این ریل‌ها، به‌احتمال بسیار، جزو ناشنیده‌شده‌ترین یا، در بهترین حالت، کم‌شنیده‌شده‌ترین آثار استاد فرامرز پایور، تا به امروز، قرار دارند و از این جهت اهمیت و جذابیتِ ویژه‌ای برای علاقه‌مندان، به‌ویژه سنتورنوازان، خواهند داشت و نگارنده سعی نموده تمامِ قطعاتِ جدید را در مجموعه‌ی حاضر گردآوری و آوانگاری کند.

اما گردآوری و آوانگاریِ قطعاتِ این کتاب فرصتِ مغتنمی بود که نگارنده یک بار دیگر آثار شنیداریِ استاد پایور را (به‌جز ریل‌ها/ مانند آلبوم‌ها، اجراهای آرشیوی، برنامه‌های رادیویی و ...) بررسی کند و قطعاتی را که در کتاب‌های پیشین نیامده‌اند (خواه ساخته‌های استاد پایور و خواه ساخته‌های استادان قدیمی یا ضربی‌های ردیف که استاد پایور آن‌ها را تنظیم و روایت کرده‌اند) نیز گردآوری و آوانگاری کرده و در مجموعه‌ی حاضر بیاورد. بنابراین، مانند کتاب *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (نظری‌جو ۱۴۰۱) قطعاتِ این کتاب، که برای سنتور نوشته شده‌اند، در سه بخش تفکیک و دسته‌بندی می‌شوند:

بخش اول: قطعات ساخته‌ی استاد فرامرز پایور؛

بخش دوم: قطعات ساخته‌ی استادان قدیمی؛

بخش سوم: ضربی‌های ردیف موسیقی کلاسیک ایرانی.

البته به‌جز این سه بخش، قطعاتی هم در بخش پیوست‌ها آمده‌اند که در جای خود توضیحات کافی درباره‌ی آن‌ها داده شده است. در ادامه توضیحاتی مختصر درباره‌ی هر بخش داده شده و مشخصات قطعات در جدول‌های ۱، ۲ و ۳ آمده است.

بخش اول: قطعات ساخته‌ی استاد فرامرز پایور

این موارد قطعاتی هستند که جزو ساخته‌های استاد پایور محسوب می‌شوند و نسخه‌ی شنیداریِ بیشتر آن‌ها مربوط به مجموعه‌ریل‌های ایشان می‌شود. به‌نظر می‌رسد بیشتر این قطعات به‌صورت بداهه نواخته شده‌اند و برخی دیگر هم ازپیش‌ساخته‌شده بوده‌اند و می‌توان بعضی از این قطعات را جزو نویافته‌ترین آثار استاد پایور، تا به امروز، برشمرد. لازم به ذکر است که چند مورد از این قطعات صورت‌های دیگری از برخی قطعات استاد پایور، موجود در کتاب‌های ایشان، هستند که البته هرکدام، در عین اشتراک، تفاوت‌ها و اختلاف‌های قابل‌توجهی نیز با موارد مشابه دارند. در ادامه در جدول ۱ مشخصات این قطعات ذکر شده‌اند.

جدول ۱. قطعات ساخته‌ی استاد فرامرز پایور

شماره و نام قطعه	اجرا	منبع شنیداری
۱. چهارمضراب شور ۱	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (محفل خصوصی)
۲. چهارمضراب شور ۲	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (اجرای رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])/ همچنین آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۱
۳. چهارمضراب شور ۳	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	آلبوم *در زیر باران*، شیار ۴
۴. چهارمضراب شور ۴	فرامرز پایور	آلبوم *تنها یک خاطره*، شیار ۱
۵. چهارمضراب شور ۵	فرامرز پایور	آلبوم *تنها یک خاطره*، شیار ۱
۶. چهارمضراب شور ۶	فرامرز پایور و محمود فرهمند	نسخه‌ی تصویری (لینک ۳)
۷. ضربی شور (شهناز)	فرامرز پایور	ریل (اجرای رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])
۸. چهارمضراب شهناز (شور)	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	ریل (کنسرت تالار رودکی، ۲ آبان ۱۳۵۱، گروه بزرگ سازهای ملی وزارت فرهنگ و هنر با همکاری محمدرضا شجریان و خاطره‌پروانه)
۹. ضربی حسینی ۱ (شور)	فرامرز پایور	آلبوم *تنها یک خاطره*، شیار ۱
۱۰. ضربی حسینی ۲ (شور)	فرامرز پایور	ریل (اجرای دانشگاه لندن)

شماره و نام قطعه	اجرا	منبع شنیداری
۱۱. به‌یادِ تهرانی (شور)	گروه سازهای ملی وزارت فرهنگ و هنر به‌همراهی گروه تمبک	نسخه‌ی تصویری (لینک ۱)
۱۲. مقدمه‌ی ابوعطا	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (محفل خصوصی با آواز محمود کریمی)
۱۳. چهارمضراب ابوعطا ۱	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (محفل خصوصی با آواز محمود کریمی)
۱۴. چهارمضراب ابوعطا ۲	فرامرز پایور و محمد تهماسبی	ریل (کنسرت کلن، ۵ شهریور ۱۳۶۲)
۱۵. ضربی حجاز ۱	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (محفل خصوصی با آواز محمود کریمی)
۱۶. ضربی حجاز ۲	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (اجرای رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])/ همچنین درآلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۸
۱۷. چهارمضراب حجاز ۱	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (اجرای رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])
۱۸. چهارمضراب حجاز ۲	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	آلبوم *کنسرت اساتید موسیقی ایران*، شیار ۷
۱۹. ضربی بیات‌کرد	فرامرز پایور	ریل (کنسرت تالار رودکی، ۱۸ بهمن ۱۳۵۸)
۲۰. ضربی بیات‌ترک	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (برنامه‌ی تلویزیونی)
۲۱. ضربی شکسته (بیات‌ترک)	فرامرز پایور	نسخه‌ی تصویری (لینک ۵)
۲۲. مقدمه‌ی افشاری	گروه وزارت فرهنگ و هنر	ریل (برنامه‌ی تلویزیونی)
۲۳. مقدمه و چهارمضراب افشاری	فرامرز پایور (با همراهیِ تمبک)	ریل (اجرای خصوصی با پریوش ستوده)
۲۴. ضربی افشاری (براساسِ تصنیف محلی کرمانشاهی)	فرامرز پایور (با همراهیِ تمبک)	ریل (اجرای خصوصی با پریوش ستوده)
۲۵. مقدمه‌ی دشتی	گروه وزارت فرهنگ و هنر	ریل (اجرای رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])
۲۶. چهارمضراب دشتی ۱	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	ریل (اجرای رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])/ همچنین در آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۱۰
۲۷. چهارمضراب دشتی ۲	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (برنامه‌ی «موسیقی ایرانی»، بخش افزوده)/ همچنین در آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۹

شماره و نام قطعه	اجرا	منبع شنیداری
۲۸. چهارمضراب دشتی ۳	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (اجرای رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])/ همچنین در آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۳
۲۹. چهارمضراب عشاق (دشتی)	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	آرشیو شخصی (کنسرت تالار رودکی)
۳۰. چهارمضراب نوا	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (اجرای گروهیِ آثاری از ابوالحسن صبا)/ همچنین در آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۵
۳۱. چهارمضراب سه‌گاه ۱	فرامرز پایور (با همراهیِ تمبک)	ریل (اجرای خصوصی با پریوش ستوده)
۳۲. چهارمضراب سه‌گاه ۲	فرامرز پایور (با همراهیِ تمبک)	ریل (اجرای خصوصی، منزل هوشنگ ثریا، مونیخ، ۸ شهریور ۱۳۴۱)
۳۳. ضربی سه‌گاه ۱	فرامرز پایور (با همراهیِ ویلن و تمبک)	ریل (اجرای خصوصی، منزل هوشنگ ثریا، مونیخ، ۸ شهریور ۱۳۴۱)
۳۴. ضربی سه‌گاه ۲	فرامرز پایور	آرشیو شخصی (ریل: ضبط‌های شخصیِ آقای تسوگه، ۲۶ اردیبهشت ۱۳۴۴)
۳۵. چهارمضراب مخالف (سه‌گاه)	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	ریل (اجرای رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])/ همچنین در آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۲
۳۶. قطعه‌ای در سه‌گاه (براساسِ قطعات *بهارمست* و چهارمضراب‌های ماهور و اصفهان از استاد ابوالحسن صبا)	گروه وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *گروه‌نوازی*، شیار ۳
۳۷. سه‌مضراب بیداد (همایون)	فرامرز پایور	ریل (تک‌نوازی در دستگاه همایون با مضرابِ بی‌نمد)/ همچنین آلبوم *فاخته*، لوح‌فشرده‌ی ۱، شیار ۴)
۳۸. ضربی شوشتری ۱	فرامرز پایور و حسین تهرانی	ریل (اجرای تلویزیونی)
۳۹. ضربی شوشتری ۲	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	ریل (اجرای تلویزیونی)
۴۰. مقدمه‌ی اصفهان	گروه وزارت فرهنگ و هنر	ریل (برنامه‌ی رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])
۴۱. ضربی اصفهان	فرامرز پایور، عماد رام و حسین تهرانی	برنامه‌ی رادیویی «موسیقی ایرانی»
۴۲. ضربی عشاق (اصفهان)	فرامرز پایور	آلبوم *گلبانگ شجریان* ۱، شیار ۲
۴۳. چهارمضراب چهارگاه (*پرنیان*)	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	ریل (ضبط برنامه‌ی رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])/ همچنین در آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۶

شماره و نام قطعه	اجرا	منبع شنیداری
۴۴. ضربی زابل (چهارگاه)	فرامرز پایور	برنامه‌ی رادیویی «گل‌های تازه»، شماره‌ی ۱۳۷
۴۵. چهارمضراب زابل (چهارگاه)	فرامرز پایور	آلبوم *سنتور*، شیار ۶
۴۶. مقدمه و کرشمه‌ی ماهور	فرامرز پایور، رحمت‌الله بدیعی (ویلن) و حسین تهرانی [احتمالاً]	ریل (*رقص ماهور*)
۴۷. چهارمضراب ماهور ۱	فرامرز پایور و حسین تهرانی [احتمالاً]	ریل (*رقص ماهور*)[1]
۴۸. چهارمضراب ماهور ۲	فرامرز پایور	نسخه‌ی تصویری (لینک ۴)

بخش دوم: قطعات ساخته‌ی استادان قدیمی

در این بخش قطعاتی از استادان قدیمی گردآوری، آوانگاری و عمدتاً برای سنتور تنظیم شده‌اند و، درواقع، می‌توان آن‌ها را روایتِ استاد پایور از این قطعات دانست. بخشی از این قطعات در کتاب *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (نظری‌جو ۱۴۰۱) آمده‌اند و نگارنده در همانجا هم خاطرنشان شده بود که قطعات دیگری هم از ساخته‌های استادان قدیمی موجودند که در کتاب مذکور آورده نشده و علاقه‌مندان می‌توانند برای نواختنِ آن‌ها به سایر منابع رجوع کنند؛ منتها برای راحتی و سهولت دوستان و علاقه‌مندان بر آن شدم تا باز این گونه قطعات را هم گردآوری و آوانگاری کنم و در کنار قطعات استادان قدیمیِ موجود در ریل‌های استاد پایور قرار دهم. البته چند قطعه هستند که پیش‌تر در برخی کتاب‌های ایتجانب یا استادان فرامرز پایور و مینا افتاده موجود بوده و دیگر نیازی به نوشتنِ دوباره‌ی آن‌ها نبود[2] ولی در مواردی از برخی از این قطعات تنظیم یا اجرایی خاص یافت شده یا مدنظر بوده است که این دست از قطعات هم آوانگاری شده و در مجموعه‌ی حاضر جای گرفته‌اند.

---

۱. ریلِ *رقص ماهور* مجموعه‌ای از قطعات بوده که توسط استادان فرامرز پایور، رحمت‌الله بدیعی و حسین تهرانی [احتمالاً] به‌صورت پشتِ‌سرهم اجرا شده است؛ ازجمله همین چهارمضراب، قطعه‌ی مقدمه و کرشمه‌ی ماهور، برگرفته از پیش‌پرده در مجموعه‌ی *هفت‌پیکر* (نک. نظری‌جو ۱۳۹۵: ۱۲–۱۳)، و نیز مقدمه‌ی دلکش در کتاب *قطعات موسیقی مجلسی برای سنتور* را می‌توان نام برد.

۲. این قطعات از این قرارند: ۱. پیش‌درآمد ابوعطا ساخته‌ی درویش‌خان (موجود در کتاب ۳۳ *قطعه برای سنتور*/ مینا افتاده/ ماهور، ۱۳۸۷)؛ ۲. مقدمه‌ی بیات‌کرد ساخته‌ی رکن‌الدین مختاری (موجود در کتاب *پیوند*/ مینا افتاده/ ماهور، ۱۳۹۰)؛ ۳. رنگ بیات‌کرد ساخته‌ی رکن‌الدین مختاری (موجود در کتاب *هفت‌پیکر* و *رنگ‌های سنتی*/ رامتین نظری‌جو/ ماهور، ۱۳۹۵)؛ ۴. چهارمضراب ابوعطا ساخته‌ی ابوالحسن صبا (موجود در کتاب *پیوند*/ مینا افتاده/ ماهور، ۱۳۹۰)؛ / ۵. رنگ همایون ساخته‌ی رکن‌الدین مختاری (کتاب ۳۳ *قطعه برای سنتور*/ مینا افتاده/ ماهور، ۱۳۸۷)؛ / ۶. پیش‌درآمد ماهور ساخته‌ی درویش‌خان (موجود در کتاب ۳۳ *قطعه برای سنتور*/ مینا افتاده/ ماهور، ۱۳۸۷). در مورد ساخته‌های مختاری و درویش‌خان باید گفت که روایت استاد پایور نیز همانند سایر منابع بوده و از همین جهت نیازی به آوانگاریِ دوباره‌ی آن‌ها نبود (نسخه‌ی شنیداری موارد ۱ تا ۶ با اجرا و تنظیم استاد پایور به‌ترتیب عبارت است از: ۱. آلبوم *آثار درویش‌خان: دلکش*، نشر ماهور/ ۲. آلبوم *تمبک: حسین تهرانی*، نشر آوای خورشید/ ۳. آلبوم *تمبک: حسین تهرانی*، نشر آوای خورشید/ ۴. آلبوم *ضرب اصول*، نشر چهارباغ/ ۵. برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»ی شماره‌ی ۲۴/ ۶. آلبوم *آثار درویش‌خان: دلکش*، نشر ماهور). بقیه‌ی قطعات استادان قدیمی که توسط استاد فرامرز پایور اجرا و تنظیم گردیده‌اند در کتاب‌های *چهل قطعه* (گردآوری و تنظیم: فرامرامرز پایور/ تهیه و تدوین: مینا افتاده) و *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* (گردآوری و آوانگاری: رامتین نظری‌جو) و دردشت (گردآوری و نت‌نگاری: رامتین نظری‌جو/ منظور قطعات «مقدمه‌ی افشاری» از درویش‌خان و «رنگ دشتی» از نایب‌اسدالله هستند/ توضیحاتِ مربوط به این قطعات را مفصلاً در پانوشتِ ۱ در صفحه‌ی ۲۱ کتاب *قطعاتی از استاد فرامرز پایور برای سنتور* داده‌ام) موجود هستند که هر سه‌ی این کتاب‌ها توسط نشر ماهور به‌چاپ رسیده‌اند.

در جدول ۲، قطعاتی از استادان قدیمی که توسط استاد پایور تنظیم، اجرا و روایت شده‌اند آمده‌اند. بدیهی‌ست قطعاتی که به‌صورت گروهی و هم‌نوازی اجرا گردیده‌اند، برای سنتور تنظیم شده‌اند. در ادامه، در جدول ۲، مشخصاتِ این قطعات آمده است.

جدول ۲. قطعات ساخته‌ی استادان قدیمی

شماره و نام قطعه	سازنده	اجرا	منبع شنیداری
۱. پیش‌درآمد شور	علی‌اکبر شهنازی	ریل: فرامرز پایور کنسرت تالار رودکی: فرامرز پایور، علی‌اکبر شهنازی و اصغر بهاری با همراهیِ تمبک محمد اسماعیلی	ریل (اجرا در دانشگاه لندن)/ همچنین کنسرت تالار رودکی در اواسطِ دهه‌ی ۱۳۵۰ با همکاری استادان پایور، شهنازی، بهاری، اسماعیلی و شجریان (آرشیو شخصی)
۲. رنگ شور	علی‌اکبر شهنازی	فرامرز پایور، علی‌اکبر شهنازی و حسین تهرانی	آلبوم *به‌پاس نیم‌قرن فعالیت هنری استاد پایور*، لوح‌فشرده‌ی ۱، شیار ۷[۳] (اجرای دیگر: کنسرت تالار رودکی، اواسط دهه‌ی ۱۳۵۰، آرشیو شخصی)
۳. رنگ شور	موسی معروفی	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۹۵
۴. رنگ شور	رکن‌الدین مختاری	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۲۳
۵. رنگ ابوعطا	موسی معروفی	گروه منتخب فرهنگ و هنر	نسخه‌ی تصویری (لینک ۶)
۶. رنگ ابوعطا	رضا محجوبی	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۶۴
۷. چهارمضراب بیات‌ترک	ابوالحسن صبا	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	نسخه‌ی تصویری (لینک ۲)
۸. دوضربی بیات‌ترک	ابوالحسن صبا	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	نسخه‌ی تصویری (لینک ۱۵)
۹. پیش‌درآمد افشاری	درویش‌خان	گروه وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *آثار درویش‌خان* (*کرشمه*)، شیار ۶ (همچنین در برنامه‌ی رادیویی «گل‌های تازه»، شماره‌ی ۱۵۶)
۱۰. پیش‌درآمد افشاری	اصغر بهاری	فرامرز پایور و اصغر بهاری	ریل (اجرای جشن هنر شیراز همراه با رضوی سروستانی)

۳. این اجرا، درواقع، نسخه‌ای گزیده و ناقص از برنامه‌ی کاملی‌ست که استادان پایور، شهنازی و تهرانی با آواز تورج کیارس در شور نواخته‌اند. نسخه‌ی کامل این برنامه در آرشیوِ نگارنده موجود است.

شماره و نام قطعه	سازنده	اجرا	منبع شنیداری
۱۱. رنگ افشاری	علینقی وزیری	فرامرز پایور، جلیل شهناز و محمد اسماعیلی	آلبوم *رهاورد*، شیار ۶ / اجرای دیگر: ریل، جشن هنر شیراز، همراه با اصغر بهاری و رضوی سروستانی
۱۲. چهارمضراب دشتی	ابوالحسن صبا	ابوالحسن صبا و فرامرز پایور[۴]	برنامه‌ی رادیویی «یک شاخه گل»، شماره‌ی ۱۴۱
۱۳. رنگ دشتی	علینقی وزیری	گروه وزارت فرهنگ و هنر	ریل (کنسرت تالار رودکی، بزرگداشت علینقی وزیری، ۲۴ دی ۱۳۵۸)
۱۴. رنگ دشتی	رضا محجوبی	فرامرز پایور و ابوالحسن صبا	ریل (برنامه‌ی رادیویی)
۱۵. رنگ دشتی	رکن‌الدین مختاری	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۲۵
۱۶. رنگ سه‌گاه	روح‌الله خالقی	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۱۰۶[۵]
۱۷. پیش‌درآمد ماهور	علی‌اکبر شهنازی	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گل‌های تازه»، شماره‌ی ۱۶۱ / اجرای دیگر: جشن هنر شیراز، سال ۱۳۵۵ (لینک ۸)
۱۸. پیش‌درآمد ماهور	حسین هنگ‌آفرین	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۹۴
۱۹. مقدمه‌ی ماهور	ابوالحسن صبا	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۸۸
۲۰. مقدمه‌ی ماهور	درویش‌خان	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گل‌های تازه»، شماره‌ی ۱۵۰
۲۱. مارش ماهور	درویش‌خان	گروه وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *آثار درویش‌خان*، (*پریزاد*)، شیار ۶
۲۲. ضربی (مقدمه) راک (ماهور)	درویش‌خان	گروه وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *گروه‌نوازی در دستگاه شور و ماهور*، شیار ۱۶/ اجرای دیگر: جشن هنر شیراز، سال ۱۳۵۵ (لینک ۱۴)
۲۳. رنگ ماهور	درویش‌خان	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گل‌های تازه»، شماره‌ی ۱۰۳

۴. باید گفت که عمده‌ی این قطعه صرفاً نواخته‌ی استاد صباست و استاد پایور جز در یک جمله نوازندگی نمی‌کنند. با این‌حال، ارزشِ محتوایی و البته تاریخیِ این چهارمضراب و نسخه‌ی شنیداری‌اش، که از معدودبرنامه‌های رادیوییِ موجود با همکاری صبا و پایور است، نگارنده را بر آن داشت تا این چهارمضراب را آوانگاری و برای سنتور تنظیم کند تا علاقه‌مندان از آن بی‌بهره نمانند.

۵. در معرفی قطعه در برنامه، به‌اشتباه، عنوان می‌شود که رنگ اصفهان علینقی وزیری اجرا خواهد شد.

شماره و نام قطعه	سازنده	اجرا	منبع شنیداری
۲۴. مقدمه‌ی شوشتری	ابراهیم آژنگ[۶]	فرامرز پایور، علی تجویدی و جهانگیر ملک	برنامه‌ی رادیویی «تک‌نوازان»، شماره‌ی ۷۵۲
۲۵. پیش‌درآمد اصفهان	رکن‌الدین مختاری	گروه وزارت فرهنگ و هنر	ریل (برنامه‌ی رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])/ همچنین در آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۱۱
۲۶. پیش‌درآمد اصفهان	مرتضی نی‌داود	فرامرز پایور، رحمت‌الله بدیعی (ویلن) و محمد اسماعیلی	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۱۴/ همچنین در برنامه‌ی رادیویی «چهره‌های موسیقی ایران»، درباره‌ی مرتضی نی‌داود (لینک ۹)
۲۷. ضربی اصفهان	مهدی خالدی [احتمالاً][۷]	فرامرز پایور، مهدی خالدی و جهانگیر ملک [احتمالاً]	برنامه‌ی رادیویی (بدون مشخصات [احتمالاً «تک‌نوازان»])
۲۸. ضربی عشاق (اصفهان)	ابوالحسن صبا (برگرفته از ردیف سنتور استاد صبا)[۸]	فرامرز پایور و محمد اسماعیلی	نسخه‌ی تصویری (لینک ۷)
۲۹. رنگ اصفهان	علینقی وزیری	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۱۰۶[۹]
۳۰. ضربی چهارگاه	حبیب سماعی	فرامرز پایور	آلبوم *چهارگاه ـ شور؛ به‌یاد حبیب سماعی*، شیار ۲
۳۱. رنگ ناز (چهارگاه)	علینقی وزیری (با افزوده‌های استاد پایور)[۱۰]	گروه وزارت فرهنگ و هنر	برنامه‌ی رادیویی «گلچین هفته»، شماره‌ی ۷۷ / اجرای دیگر: آلبوم *گروه‌نوازی*، شیار ۸)

۶. در نسخه‌ی شنیداری این قطعه معرفی برنامه وجود ندارد. منبع ما برای این موضوع که ابراهیم آژنگ سازنده‌ی این قطعه بوده، کتاب *موسیقی ایرانی* (تجویدی ۱۳۷۰: ۱۰۸) بوده است.

۷. نسخه‌ی شنیداریِ این قطعه یک برنامه‌ی رادیویی بدون مشخصات و شرح برنامه است ولی از نحوه‌ی اجرای آن به‌نظر می‌رسد که این برنامه احتمالاً از سری برنامه‌های «تک‌نوازان» بوده است. از آنجایی که شرح قطعات اجرایی ذکر نشده لذا نمی‌توان درباره‌ی انتسابِ این قطعه به شخص خاصی اظهارنظر قطعی کرد. اما با توجه به روند ملدی‌پردازیِ قطعه بیشتر محتمل است که این ضربی از ساخته‌های مهدی خالدی بوده باشد.

۸. در این اجرا استاد پایور جملاتی را به «ضربی عشاق» (اصفهان) ردیف سنتور استاد صبا افزوده‌اند.

۹. در معرفی قطعه در برنامه، به‌اشتباه، عنوان می‌شود که رنگ سه‌گاه روح‌الله خالقی اجرا خواهد شد.

۱۰. استاد پایور در تنظیم خود بخشی را هم در گوشه‌ی حصار به این رنگ افزوده‌اند.

بخش سوم: ضربی‌های ردیف موسیقی کلاسیک ایرانی

این بخش دربرگیرنده‌ی قطعاتی‌ست که در ردیف موسیقی کلاسیک ایرانی یافت می‌شوند و، به‌نوعی، استاد پایور آن‌ها را تنظیم و اجرا نموده‌اند. باید گفت که قطعات این بخش به دو گروه کلی تقسیم می‌شوند: گروه اول شامل قطعات ضربی ردیف، مانند *لزگی* در دستگاه چهارگاه است که گاه استاد پایور افزوده‌ها یا تغییرات کوچکی را در اجرای آن‌ها دخیل کرده‌اند و، به‌نوعی، روایتِ خود را از این قطعات به‌دست داده‌اند؛ گروه دوم گوشه‌هایی از ردیف هستند که استاد پایور آن‌ها را تنظیم کرده‌اند و، درواقع، ضربی یا ضربی‌شده‌ی آن گوشه به‌حساب می‌آیند؛ مانند *شهابی* در آواز بیات‌ترک و *پنجه‌شعری و زنگوله* در دستگاه راست‌پنجگاه. مشخصات این قطعات در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. ضربی‌های ردیف موسیقی کلاسیک ایرانی

شماره و نام قطعه	اجرا	منبع شنیداری
۱. کرشمه (شور)	گروه وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *گروه‌نوازی در دستگاه شور و ماهور*، شیار ۳
۲. رضوی (شور)	گروه وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *گروه‌نوازی در دستگاه شور و ماهور*، شیار ۷
۳. شهابی (بیات‌ترک)	فرامرز پایور و حسین تهرانی	آلبوم *سنتور و تمبک*، شیار ۸
۴. نغمه (نوا)	فرامرز پایور	آلبوم *بداهه‌نوازی در دستگاه نوا و راست‌پنجگاه*، شیار ۱۴
۵. لزگی (چهارگاه)	گروه وزارت فرهنگ و هنر	ریل (ضبط برنامه‌ی رادیویی فرهنگ و هنر [احتمالاً])/ همچنین در آلبوم *قطعاتی از فرامرز پایور*، شیار ۴
۶. ساقی‌نامه و کوراغلی[۱۱] (ماهور)	گروه وزارت فرهنگ و هنر	آلبوم *گروه‌نوازی در دستگاه شور و ماهور*، شیار ۱۸
۷. پنجه‌شعری و زنگوله (راست‌پنجگاه)	فرامرز پایور	آلبوم *بداهه‌نوازی در دستگاه نوا و راست‌پنجگاه*، شیار ۲۲

۱۱. نسخه‌ی دیگری از رنگ *کوراغلی* (به‌طور مستقل و نه در دنباله‌ی *ساقی‌نامه*) در برنامه‌ی رادیوییِ «گلچین هفته»ی ۹۹ با اجرای گروه وزارت فرهنگ و هنر به‌سرپرستی فرامرز پایور موجود است.